

TYPE

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

SAK

Työpolku

1.

Työn hakeminen

Mistä löydät tietoa työpaikoista?

Miten haet töitä?

Ansioluettelo, eli CV

Työhakemus

Työhaastattelu

2.

Työn aloittaminen

Laki

Työehtosopimus

Työsopimus

Työsuhteen eri muodot

3.

Työsuhteen perusasiat

Velvollisuudet

Perehdytys

Palkka ja palkkalaskelma

Työaika ja tauot

Kuka auttaa ongelmatilanteissa?

4.

Työsuhteen päättymisen

Miten työsuhde voi päättyä?

Irtisanomisajat

Oikeutesi, kun työsuhteesi päättyy

Jos jäät työttömäksi

2

Työn aloittaminen

Laki

Työsopimus

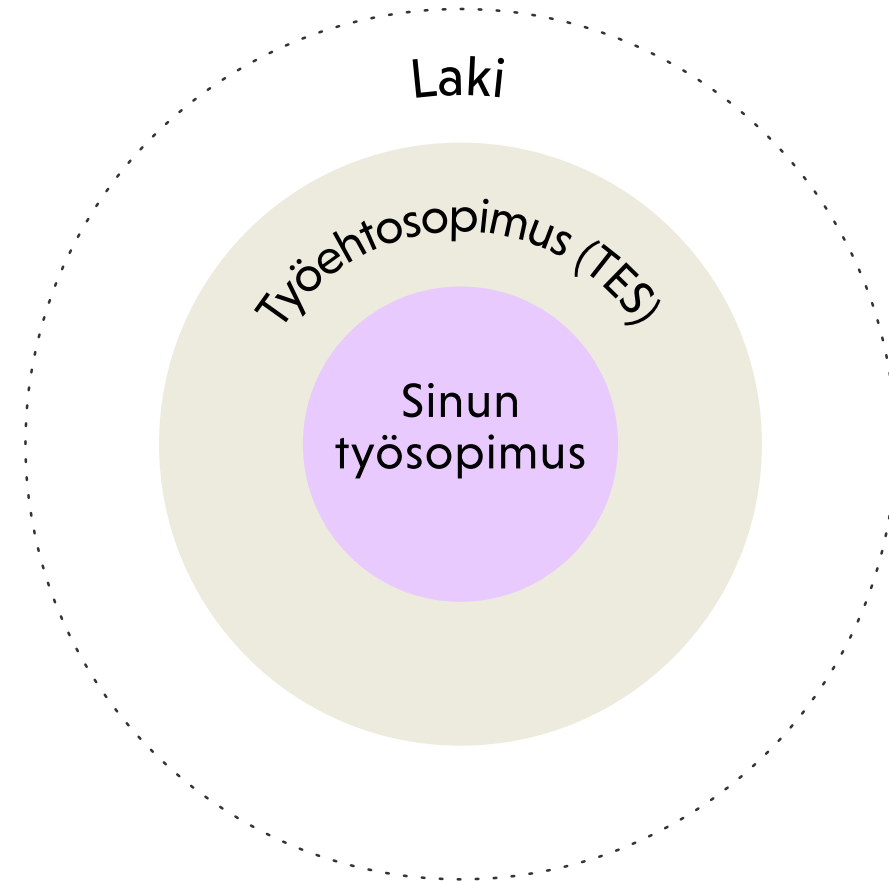
Työehtosopimus

Työsuhteen eri
muodot

Onnea uuteen työhön!

Ennen aloittamista sovitaan, millä ehdoilla työtä tehdään ja tehdään työsopimus.

Työsopimuksessa ei saa sopia ihan mitä tahansa, vaan sopimuksen sisällön täytyy noudattaa lakeja ja alan työehtosopimusta.

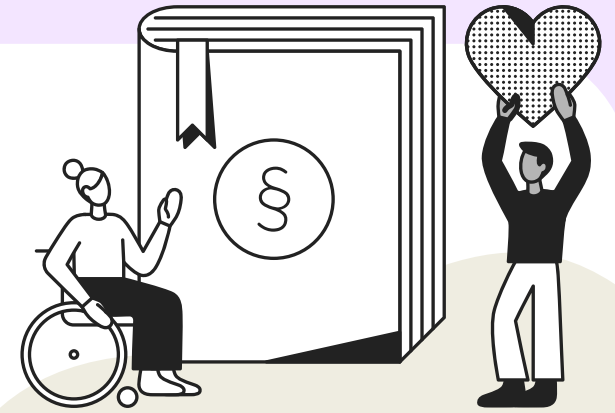
Laki on laki – ja kaikkien on noudatettava sitä

Työelämää koskevien lakien tarkoitus on varmistaa, että jokaisessa työpaikassa työn tekeminen on henkisesti ja fyysisesti turvallista ja ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti.

Mitään asiaa ei saa sopia huonommin kuin lakiin on kirjoitettu. Esimerkiksi työsopimuslaki määrittää irtisanomisajat ja koeajan enimmäispituuden.

Laissa on omat säännöt alaikäisten työnteosta.

Se kertoo esimerkiksi, millaisia töitä saa tehdä ja kuinka pitkä työpäivä voi olla.

On tärkeää tietää ainakin perusasiat työelämään vaikuttavista laeista, jotta osaa pitää kiinni omista oikeuksistaan ja tuntee velvollisuutensa työntekijänä.

Lain päälle tulee usein työehtosopimus

Työehtosopimus on työntekijän kannalta todella tärkeä sopimus. Se määrää esimerkiksi, paljonko mistäkin työstä pitää vähintään maksaa palkkaa ja milloin maksetaan palkankorotukset.

TyöEHTOsopimus on eri asia kuin työsopimus. Työehtosopimuksen neuvottelevat ammattiliittot ja työnantajajärjestöt parin vuoden välein ja työnantaja vie siinä sovitut asiat automaattisesti työntekijöiden työehtoihin.

Lähes joka alalla on oma työehtosopimus. Ammattiliitto on onnistunut sopimaan monet asiat työehtosopimuksessa työntekijän näkökulmasta paremmin kuin laki velvoittaisi. Esimerkiksi vähimmäispalkoista, lomarahasta sekä ilta- ja yövuorolisistä on sovittu työehtosopimuksilla.

Oman alan työehtosopimuksen tunteminen auttaa ymmärtämään, mihin esimerkiksi oma palkka ja työajat perustuvat.

Lisät tulevat usein työehtosopimuksesta

	Työehtosopimus	Lainsäädäntö
Minimipalkka	Minimipalkka	Ei
Iltatyölisä (klo 18.00–24.00)	1,40 € / tunti	Ei
Yötyölisä (klo 24.00–06.00)	2,37 € / tunti	Ei
Sunnuntai ja arkipyhätyö	100 %	Arkipyhien osalta ei
Arkipyhän aatto klo 15.00 jälkeen	50 %	Ei
Ylityö	50 % / 100 %	Määrätty työaikaissa
Sairausajan palkka	10–56 kalenteripäivää	1+9 päivää

Esimerkki siitä, mitä työehtosopimus ja lainsäädäntö takaavat palkkaan matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajanpalveluiden toimialalla vuonna 2025.

On aika solmia työsopimus!

Lain ja työehtosopimuksen pohjalta tehdään työntekijän henkilökohtainen työsopimus.

Työsopimuksessa sovitaan vielä asioita, jotka koskevat vain sinua, kuten milloin työ alkaa ja loppuu ja montako tuntia töitä työnantaja tarjoaa.

Tee työsopimus aina kirjallisena, niin voit tarkistaa, mitä on sovittu.

Muista, että työntekijä voi neuvotella useimmissa asioissa paremmin kuin miten on sovittu laissa ja työehtosopimuksissa. Huonommin ei saa sopia.

Tutustutaan työsopimukseen

On tärkeää tietää,
mihin sinä ja työnantajasi
sitoudutte, kun
allekirjoitatte
työsopimuksen.

Nämä asiat on löydyttävä työsopimuksesta

- Työnantajan nimi ja työntekijän nimi.
- Päivä, jolloin työ alkaa.
- Onko työssä koeaika ja kuinka pitkä se on?
- Työsuhteen muoto: onko työ vakituinen vai määräaikainen?
- Missä työtä tehdään ja mitkä ovat työtehtäväsi?
- Kuinka paljon työstä maksetaan palkkaa?
- Työaika eli kuinka monta tuntia töitä tehdään.
- Vuosiloman määräytyminen.
- Irtisanomisaika.
- Mitä työehtosopimusta työssäsi noudatetaan?

Työsopimusmalli

1. TYÖSOPIMUKSEN TEKIJÄT	Työnantaja	Liike tai kotipaikka
	Työntekijä	Henkilötunnus
Yllä mainittu työntekijä sitoutuu korvausta vastaan tekemään työtä yllämainitulle työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena seuraavin ehdoin:		
2. TYÖSOPIMUKSEN VOIMASSAO	Työsuhteen alkamispäivä	
	Työsopimus on voimassa: ☐ Toistaiseksi ☐ Määräajan _____ saakka. Määräaikaisen työsuhteen peruste: ☐ Kausiluonteisuus ☐ Työntekijän oma pyyntö ☐ Sijainaus ☐ Harjoittelu ☐ Muu: _____	
3. KOEAIKA	Koeajan pituus: _____ Koeajan viimeinen päivä: _____	
4. LÄHIN ESIHENKILO		
5. TYÖAIKA SEKÄ LISÄ- JA YLITYÖ	☐ Kokoaikainen 120 t / 3 vko (kuukausipalkka) ☐ Osa-aikainen, työaika _____ t / 3 vko (tuntipalkka) ☐ Muu: _____	
	Lisä- ja ylityön teettämiseksi ja korvaamisesta noudatetaan lain ja työehtosopimuksen määräyksiä.	
6. TYÖTEHTÄVÄ		
7. PALKKAUS	Työsuhteen alussa työntekijän palkkia määrättyy seuraavasti: Vuorvuusryhmä _____ Palkan määrä (€/kk): _____ Työsuhteen alkaessa kokemuslainsäädännön mukainen aika _____ vuotta _____ kuukautta	
8. VUOSILOMA	Vuosiloman pituus ja muut vuosilomaan liittyvät ehdot määräytyvät vuosilomalain ja työehtosopimuksen mukaan.	
9. IRTISANOMISAIKA	Työsuhteen irtisanomisaika määräytyy työehtosopimuksen mukaan.	
10. NOUDATETTAVA TYÖEHTOSOPIMUS	Työsuhteessa noudatetaan puolin ja toisin palkka- ja muiden työehtojen osalta voimassa olevia lakeja sekä Maikailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Palveluajojen ammattiliitto PAM ry:n välillä tehtyä ohjelmajärjestyksen työehtosopimusta siltä osin kuin tässä sopimuksessa ei ole sovittu työntekijälle paremmista ehdöistä.	
11. MUUT EHDOT		
12. PÄTVÄYS JA ALLEKIRJOITUS	Tämä sopimusta on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, joista toinen työnantajalle ja toinen työntekijälle.	
	Palkka _____ Työnantajan edustajan allekirjoitus _____	Aika _____ Työntekijän allekirjoitus _____

Aina kaikki tiedot eivät näy suoraan sopimuksessa, vaan siinä voi olla viittaus työehtosopimukseen.

Pyydä työnantajaa tarkentamaan, mitä viittaus käytännössä tarkoittaa (esimerkiksi mitä tietty palkkaluokka tarkoittaa rahana).

Työntekijä

Teet yrityksen kanssa työsopimuksen, joka määrittelee työt ja siitä maksettavan palkan.

Työnantaja valvoo ja ohjaa työtäsi.

Vuokratyöntekijä

Teet työsopimuksen vuokratyöyrityksen kanssa ja se maksaa palkkasi, mutta yritys, jossa teet töitä, valvoo ja ohjaa työtäsi.

Yrittäjä

Yrittäjänä et saa palkkaa etkä tee työsopimusta, vaan myyt työtäsi yrittäjien välisellä sopimuksella. Sovitte työn suorittamiseen liittyvistä asioista keskenänne.

Oletko tekemässä työsopimusta?

Ole tarkkana! Joskus työsopimus ei ole työsopimus, vaan toimeksiantosopimus.

- Jos teet toimeksiantosopimuksen, olet **yrittäjä**. Ei ole olemassa kevytyrittäjyyttä, vaan työtä tehdään joko yrittäjänä tai työntekijänä.
- Yrittäjänä sinulla on enemmän päätösvaltaa tekemisistäsi, mutta vähemmän turvaa, jos sairastut tai vaikka työtä ei ole enää tarjolla.
- Saat usein suuremman korvauksen kuin työntekijänä, mutta maksat korvauksesta itse verot, vakuutukset, työvälineet ja eläkemaksut.

Mikä on koeaikasi?

Työsuhteesi alussa voi olla koeaika, joka antaa sinulle ja työnantajallesi aikaa harkita, haluatteko jatkaa työsopimustasi.

- Sinun täytyy saada palkkaa koeajalta.
- Koeaika voi olla enintään puolet työsopimuksen kestosta, mutta korkeintaan 6 kuukautta.
- Koeaikana työntekijä tai työnantaja voi purkaa työsopimuksen ilman irtisanomisaikaa eli työ loppuu heti. Syy ei saa olla kuitenkaan syrjivä.

Kuinka pitkään sopimukseen sitoudutte?

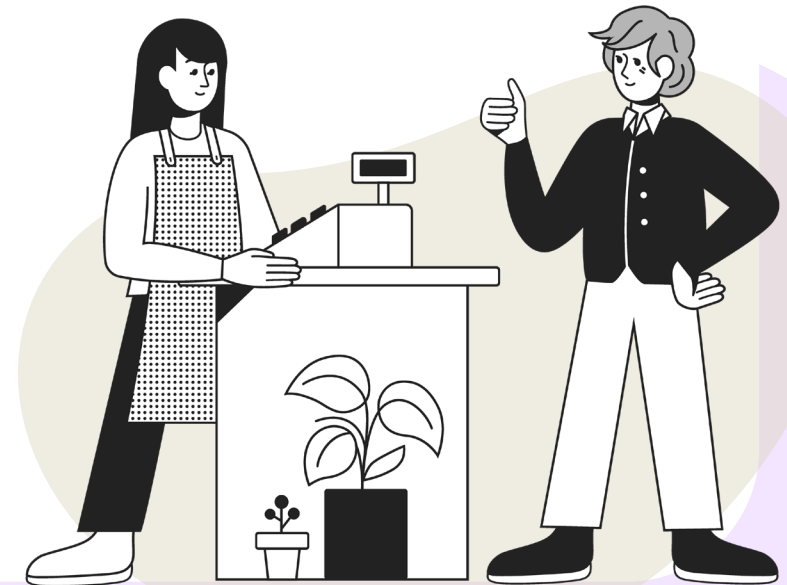
Toistaiseksi voimassa oleva / jatkuva työsopimus tarkoittaa, että se jatkuu kunnes irtisanoudut tai sinut irtisanotaan.

Määräaikainen työsopimus tarkoittaa, että sinulla on töitä vain tietyn ajanjakson ajan.

Syitä määräaikaisuuteen ovat esimerkiksi:

- Olet työharjoittelussa.
- Opiskelet oppisopimuksella.
- Olet kesätyöntekijä.

Kumpaankin liittyy irtisanomisaika, eli aika, jonka työntekijä tekee työtä tai työnantaja tarjoaa työtä irtisanomisen jälkeen.

Moneenko työtuntiin sitoudutte?

Kokoaikainen työ tarkoittaa, että teet töitä koko päivän, yleensä viitenä päivänä viikossa. Työaika voi olla korkeintaan 40 tuntia viikossa.

Osa-aikainen työ tarkoittaa, että teet töitä vain osan työpäivästä tai osan työviikosta esimerkiksi kolmena päivänä viikossa.

Nollatuntisopimus tarkoittaa, että työaikasi on esimerkiksi 0–20 tuntia viikossa. Tällöin työnantajan ei ole pakko antaa sinulle ollenkaan työtunteja eli et saa myöskään yhtään palkkaa.

Usein työsopimuksessa sovitaan myös, millaiseen työaikajärjestelmään sitoudut. Työaikajärjestelmä määrittelee työpäivän pituutta ja mihin kellonaikaan työvuoroja voi olla.

Mikä on vuosiloma?

Sinulle kuuluu yleensä myös palkallinen loma eli **vuosiloma**.

- Jos työsuhteesi on kestänyt alle vuoden, sinulle kertyy vuosilomaa 2 päivää kuukaudessa.
- Jos työsuhde on kestänyt yli vuoden, sinulle kertyy vuosilomaa 2,5 päivää kuukaudessa.
- Jos työsuhde on osa-aikainen (alle 14 päivää tai 35 tuntia kuukaudessa) niin vuosilomaa ei kerry. Voit kuitenkin pyytää vapaata.

Loma-ajan palkkaa sanotaan **lomapalkaksi**. Monilla työpaikoilla työntekijälle maksetaan lisäksi **lomarahaa**, joka on noin puolet lomapalkan määrästä.

Jos et ehdi pitää kaikkia lomapäiviäsi työsuhteesi aikana, saat loman rahana.

Osioon suunnitellut tehtävät

Etsi virheet
työsopimuksesta

Miten
työpaikat eroavat
toisistaan?

Mikä eroa on
työsopimuksella ja
työehtosopimuksella?

Lisää tietoa aiheesta löydät

www.työelämänpelisäännöt.fi → Työn aloittaminen
tai Työelämän pelisäännöt -oppaasta.